Барвінок

5
1987

ISSN 0132-5930

СЕРЦЕ АЗЕРБАЙДЖАНУ

Він дуже древній, наш Баку. Вперше літописи згадують про нього ще в п'ятому столітті.

Азербайджанці люблять Баку. Моряк вам скаже: «Це — морські ворота Каспію». А нафтовик скаже: «Це — місто нафтовиків».

«Не забудьте,— скаже вчений,— це ще й місто вчених та студентів. У нас у Баку — й Академія наук Азербайджану, і один з найбільших на Сході університетів, десятки інститутів, училищ, технікумів».

«А заводи!— скаже робітник.— Не тільки для нашої республіки, але й для всієї країни випускають бакинські заводи й фабрики нафтове та електротехнічне обладнання, будівельні матеріали, одяг, взуття».

«І найперша на Сході консерваторія,— додасть музикант,— була заснована також у Баку».

А коли б ви спитали мене, за що я люблю своє місто, я відповів би вам: і за те, що моє місто дуже любить своїх дітей. А скільки в нас затишних і веселих кафе саме для малих ласунчиків!

Ласкаво просимо до нас у Баку,— юні азербайджанці розкажуть вам багато цікавого про свою рідну землю.

Захід ХАЛІЛ,
письменник

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

ЗНАЙОМТЕСЯ — САКАРТВЕЛО

Ми кажемо «Грузія», «грузин», але жителі цієї республіки називають свою батьківщину Сакартвело, себе — картвелами.

«Гамарджоба!» («Бажаю перемоги!») — кажуть при зустрічі грузини. Таке привітання не випадкове. Протягом століть грузинський народ мусив обороняти свою землю від полчищ загарбників. Вирушаючи в поле, селянин разом з лопатою брав і рушницю...

Сьогодні грузинський народ уславлює себе в мирній праці. Грузія — це розлогі чайні плантації та цитрусові сади, стрімкі гірські ріки, приборкані греблями (хто не чув про одну з найпотужніших у нашій країні Інгурську ГЕС?), і могутні машини «Колхіда», і гігант важкої індустрії Руставський металургійний завод.

Столиця Грузії — Тбілісі — ровесник нашого Києва. Тут сім століть тому Шота Руставелі створив знамениту поему «Витязь у тигровій шкурі», тут закликав народ боротися проти царату Ілля Чавчавадзе. В Грузії зупинилося серце Лесі Українки. Її слова: «Якби я не була українка, то хотіла б стати грузинкою!» — нині звучать як символ єднання двох радянських народів.

Григорій ХАЛИМОНЕНКО,
письменник

Матеріали з Грузії та Азербайджану на честь 70-річчя Великого Жовтня і 65-річчя утворення СРСР читайте на стор. 6—11.

1 Травня — День Міжнародної солідарності трудящих.

9 Травня — Свято Перемоги.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ

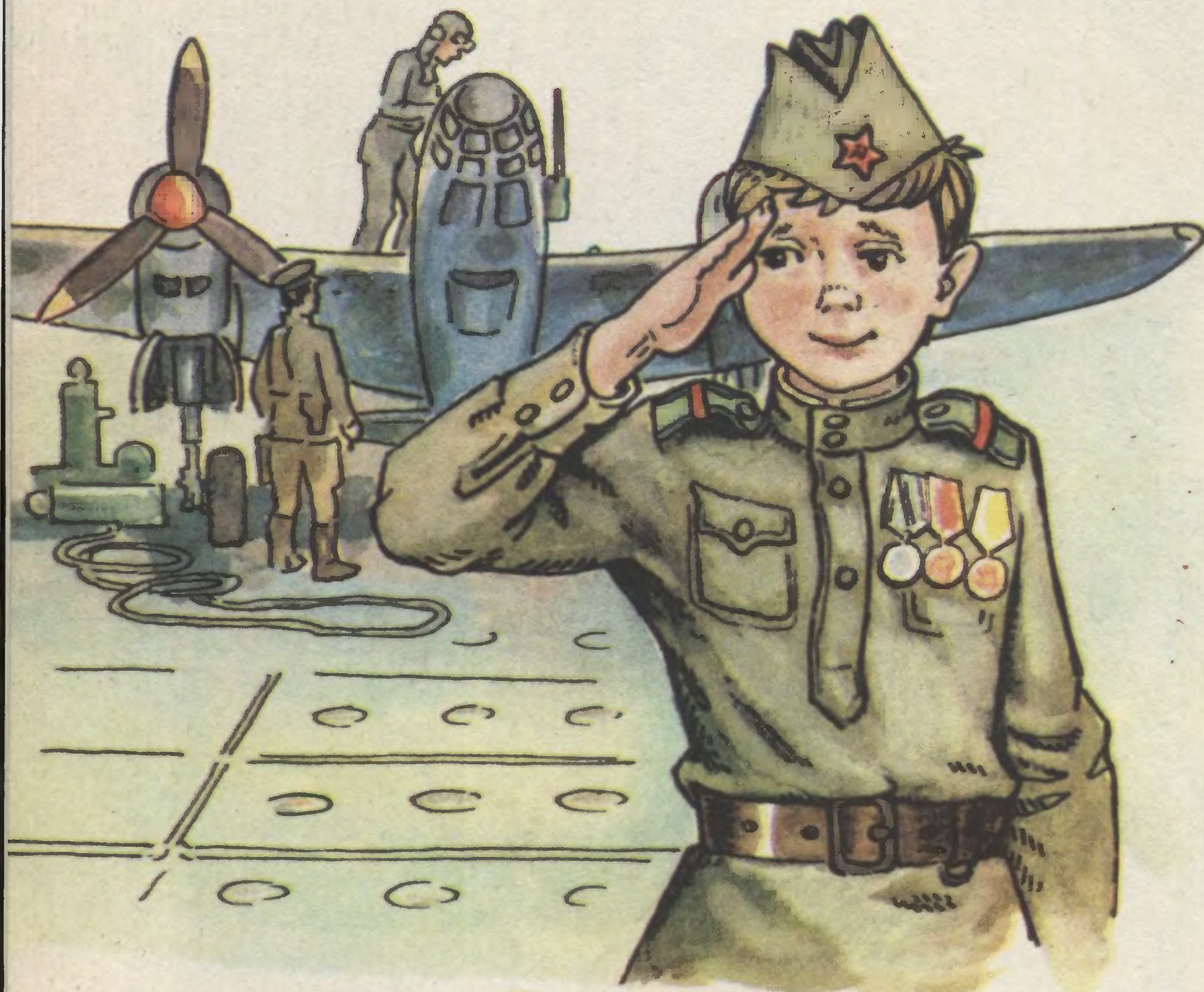
Травневий

Зітканий ранок
з трави та з роси,
Небо — мов люстро блакиті.
Скільки жагучості, сяйва, краси,
Скільки життя в цьому світі!

Все поривається,
прагне рости —
Листом, стебельцем, корінням.
Люди до людства зводять мости —
Розумом,
серцем,
творінням.

Стелеться травами луг-сіножать,
Обрій підперся борами.
Чути, як води в низинах біжать,
Прóрости бродять ярами.

Кличе у гості березовий гай,
Цвітом чарують пашисті долини.

Єфрейтор Артур

ТВІЙ РОВЕСНИК

Коли радянські війська визволили від фашистів Дніпропетровськ, штурман 658-го авіаполку Олександр Григорович Капустін відпросився додому, щоб побачити сім'ю. Але зустрів його лише дев'ятирічний син Артур.

— Де мати?

— У лікарні.

Що робити? Адже батькові треба було повертатися у свою частину. І він... взяв сина з собою. Маленький меткий Артур сподобався льотчикам. Невдовзі він став зв'язковим при штабі. Так і дійшов, точніше долетів, з батьком до Німеччини.

Як і всі, мріяв маленький боєць про швидку перемогу. А ще йому дуже хотілося побачити Берлін з висоти пташиного польоту. І от одного разу вмовив Артур своїх старших друзів показати йому місто... Без перешкод знявся «ИЛ-2» у повітря. Покружляв над розбитими, оповитими димом кварталами. Настрій у Артура був чудовий: ще б пак, така незвичайна подорож. Але раптом на літак налетіли «мессершмітти». Радянські штурмовики прийняли бій і з честю вийшли із скрутного становища. Та на землі Артурові добре перепало від батька...

Хоробрим виявився син авіаційного полку. Десятирічному хлопчику присвоїли звання єфрейтора. А коли пролунали залпи переможного салюту, на солдатській гімнастерці Артура Капустіна сяяли медалі «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

Галина ПОЛОЖЕВЕЦЬ

Наспів

В серце бери і навік пам'ятай
Щемну красу Батьківщини.

В серце візьми
і в житті пронеси,
Більше добра буде в світі.
Зітканий ранок
з трави та з роси,
Небо — мов люстро блакиті.

Травень іде по країні моїй,
Цвітом, веселками грає.
День-веснотворець,
як спів, молодий —
Ще висоти набирає.

Травень іде по квітучій землі,
Щедрі у нього дороги.
А на землі,
в небесах,
на крилі —
Світить нам День Перемоги!

19 травня — День народження Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна.
Піонери — вожаті жовтенят. Вони завжди приходять молодшим на допомогу.

Перша медаль

ТВІЙ РОВЕСНИК

То був звичайний день. Смажило сонце. Сидіти надворі без діла стало нестерпно. Накачавши автомобільну камеру, учень Козятинської восьмирічної школи № 6 Вінницької області Костя Сушко майнув на озеро.

Наплавався, напірнався, аж у вухах дзвеніло, та й ліг на березі.

— Чуєш, хлопчику, — покликав Костю якийсь чоловік,— дай, будь ласка, камеру. Нехай мої племінники поплавають.

Згодом хлопчик глянув на озеро, а там — діти самі у воді борсаються, камеру хвилею віднесло до очерету.

«Мабуть, граються», — подумав Костя.

Та ось голова одного хлопчика (то був другокласник Мишко Півень з їхньої школи) зникла під водою. Костя, недовго думавши, гайда у воду. Якими ж довгими видалися йому ті хвилини, поки він плив! Поки дістав камеру і заходився рятувати хлопців. Бо самі вони вже не мали сил вибратися з води. Ні Мишко, ні його брат з Києва Сергійко Карташов...

На березі Костя надав хлопцям першу допомогу, попрощався й пішов додому. А незабаром на урочистій лінійці піонерської дружини Кості Сушку вручили його першу нагороду — медаль «За врятування потопаючих». І подарунок — книгу про Володимира Ілліча Леніна.

Людмила ЗАЙЦЕВА

Малюнок В. КУЩА

Тофік МАХМУД

СТЕЖКА В ГОРИ

Долиною —
Як мережка,
А вже далі
Поміж скель
Звивається в гору стежка —
Ніби вуженя яке.

Вище —
Стежечка єднає
Спеку літа
Й вічний сніг,
А з верха гори пірнає
В небеса ясні-ясні.

**Переклав з азербайджанської
М. МІРОШНИЧЕНКО**

Захід ХАЛІЛ

ШАПКА

Щойно у Лізи на голові була шапка — новенька, пухнаста, тепла. А тепер десь поділася. І стоїть дівчинка похнюплена.

— Ой, клопоте мій! — сердиться з ганку мама.— Знову загубила! Та чи знаєш ти, скільки ця шапка коштує?! Двадцять карбованців!

Ліза мовчить, нагнувши голову.

— Батьки заробляють, а ти не бережеш. Тільки б гралася. Гляди мені, не застудися! — І розгнівана мама зникла за дверима.

Вкрай засмучена, Ліза побрела через подвір'я до хліва. А згодом, перестрибуючи через калюжі та підтримуючи на плечах хустку, туди поспішила мама, приказуючи: «Ой, клопоте мій...» Однак,

почувши з-за хліва сердитий доньчин голос, здивовано зупинилася.

— Та чи знаєте ви, скільки така шапка коштує?! — обурювалась Ліза, входячи в роль. — Двадцять карбованців! Е, що вам до того! Звикли тільки гратися...

Не бажаючи більше слухати, як донька передражнює її, мама підійшла до Лізи. Та сиділа навпочіпки над своєю шапкою, а в шапці, як у затишному гніздечку, вовтузилось двоє сірих кошенят. Дівчинка рвучко нахилилася вперед і накрила їх долонями...

Цього разу Лізу вже не сварили. Мама знайшла старий плетений кошик, вистелила його старою м'якою хусткою і теж присіла біля нього разом з донькою. Обидві усміхалися й казали: «Обережніше», пересаджуючи кошенят до нового помешкання.

З азербайджанської.
Переклала З. ЛЕЩЕНКО

Малюнки Е. ОРРО

Мехті СЕЇДЗАДЕ

СВЯТКОВИЙ ДЕНЬ

З постелі підхопившись на світанні,
Джафар на кухню мчить із запитанням:
— Сьогодні свято весняне, бабусю,
То можна — я на кульку роздивлюся?

Бабуся каже:— Так, сьогодні свято!
І кульок в тебе не одна — багато!
Візьми собі й маленькому Ельшану,
Бо скоро й він прокинеться і встане.

Брати вдяглися у вбрання новеньке
І подались на вулицю швиденько.
А там людей-людей! Оркестри грають!..
До них і хлопці приєднались скраю.

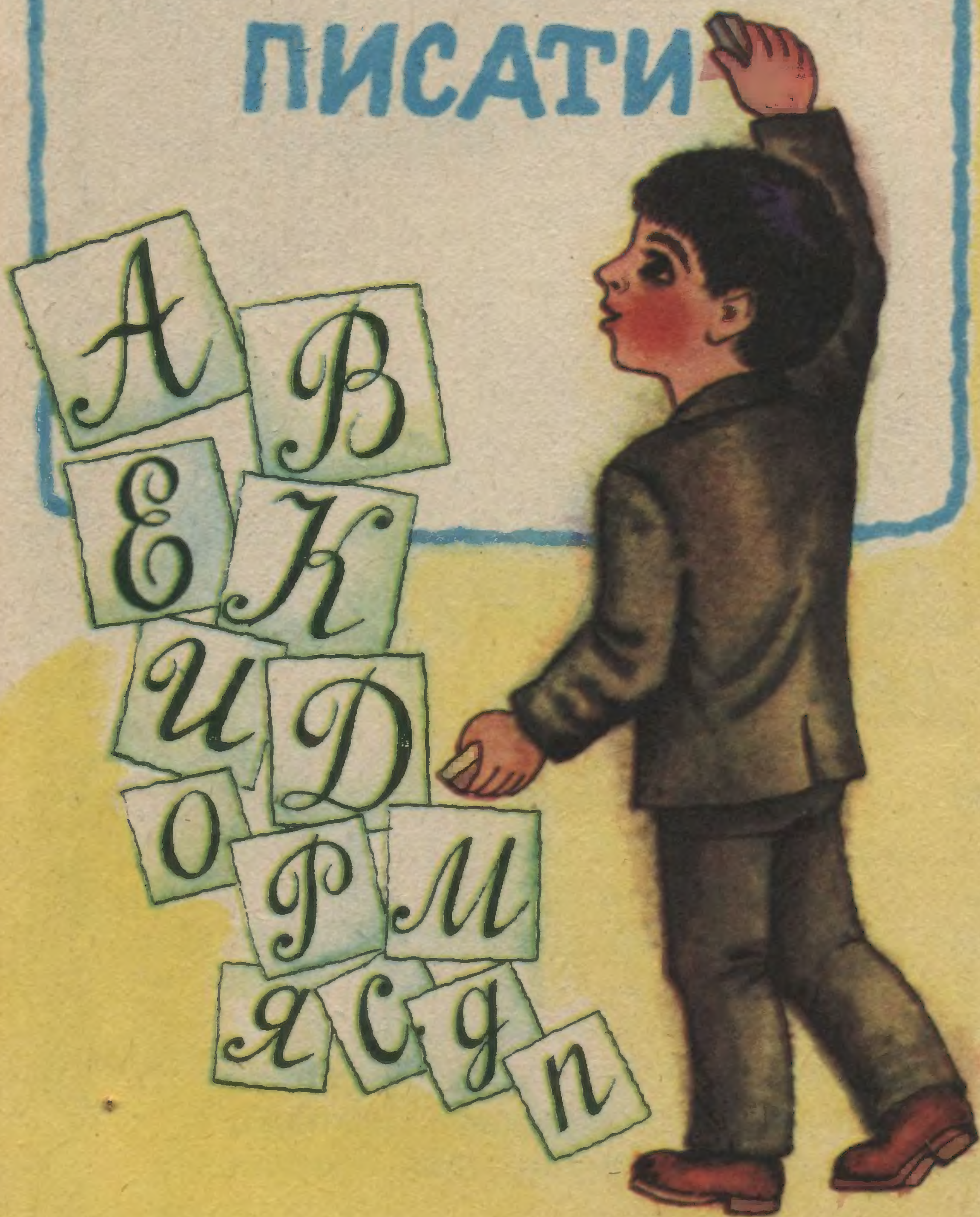
Ельшан підкинув кульку свою вгору.
— Лети,— гукнув,— за хмари, поміж зорі.
Все вище й вище, кулько, піднімайся
І вісточку подай мені із Марса...

Джафар у небо кульку теж пускає,
Та меншає, і ось її немає.
— До сонця полетіла,— каже брату,—
Ну що ж, нехай і в сонця буде свято!..

З азербайджанської

Лаврентій ЧІЧІНАДЗЕ

ЛАДО НАВЧИВСЯ ПИСАТИ

Знаєте, який хлопчик Ладо?

Тільки-но щось вивчить, одразу розповідає друзям.

У першому класі дуже швидко вивчив азбуку. Але ж йому мало було тільки хвалитися, мовляв, гляньте, гляньте: я вмію читати й писати! Ні, Ладо з олівцем чи грудкою крейди в руках біг мерщій до стіни чи паркану і писав, писав... Йому здавалося, що й вулицю заасфальтували саме для цього. Адже на асфальті так гарно виписувалися літери — великі й малі, рівнесенькі й круглі.

А коли Ладо навчився писати своє ім'я, то ви, певно, здогадуєтеся, що сталося,— схопився з місця, вибіг за поріг і на дверях класу крейдою вивів: «Ладо». Та в цю мить почув за спиною голос:

— Ладо, що це ти зробив?

Хлопчик озирнувся й побачив Маку, четвертокласницю і вожату їхньої жовтенятської групи.

— Бачиш, я вже вмію писати своє ім'я!— похвалився Ладо.

— Це дуже добре, але хіба в тебе немає зошита?

— Є-є-є,— протяжливо промовив Ладо.

— Так чому ж ти не пишеш своє ім'я в зошиті?

— Бо й тут кортить.

— Ні, тут не можна, лише в зошиті.

Здивований Ладо тільки позирав на свою вожату, мовчав. Отож знову заговорила Мака:

— У нашій школі так багато дітей, що ти й не полічиш. То якби оце всі заходилися виписувати свої імена на стінах та дверях, гарно було б?

Ладо дивився на Маку й не наважувався оком змигнути. Мабуть, негарно. Але хіба так уже й погано?

Тоді Мака запитала дівчинку, яка стояла неподалік:

— А ти як гадаєш, гарно було б?

Дівчинка усміхнулася й одказала:

— Що ж у тому гарного, коли двері та стіни пообписувані!

Присоромлений Ладо поклав крейду, взяв ганчірку і витер написане великими літерами своє ім'я.

Переклав з грузинської
Г. ХАЛИМОНЕНКО

Малюнки Л. МІТЧЕНКО

Пропонуємо вам, друзі, вірш, який грузинський поет Рауль Чілачава написав українською мовою.

Рауль ЧІЛАЧАВА

КРАЙ РАДЯНСЬКИЙ, КРАЙ ГРУЗИНСЬКИЙ

Там, де ріки буйноводі,
Там, де море й гори сині,
Де лоза безсмертна родить
І одвік живуть грузини,—
Там мій край, вітчизна мила,—
Джерело моєї долі...
Розправля дитинство крила
Під дзвінкі удари долі[1].

Я росту, й росте надія,
Серце радістю сповите,
Як схилюсь один над «ія»[2] —
В'яззю древніх, древніх літер.
Наче йду незвичним плаєм,
Бачу дня червоні зблиски...
З книжки ніжно промовляє
Край радянський, край грузинський.

[1] Долі (груз.) — музичний інструмент типу барабана.
[2] Ія (груз.) — фіалка, перше слово в грузинському букварі.

Кішвард ІСАКАДЗЕ

НАТО Й ДАТО

З персика зриває гілку Нато
Й веселенько дивиться на брата.
А у нього очі посмутніли:
— Нащо ти гіллячку відломила?
Каже Нато:
— Ось букет зроблю.
Глянь лише, які чудові квіти!
Чи не найдухмяніші на світі?
Їхні пахощі я так люблю!

Дато мовив скрушно:
— Ну й чудний
В тебе смак, сестрице чорноброва!
Персиків захочеш восени,
Вийдеш у садок,
А в нім — нічого.

З грузинської.
Переклала Н. ПОКЛАД

Баграт ШИНКУБА

Дроворуб

Взяв сокиру, вийшов з хати —
Дров для печі нарубати.

Розмахнувся з-за плеча —
Лезо наче у меча.

Це дрібниці, чесне слово:
Стук та грюк — і все готово!

Ставлю я біля коліна
Отакеннії поліна.
Потім ахну,
Потім гахну!..

...Дроворуб в траві лежить,
А сокира геть летить.

Впала в горах чи в лісах,
Чи пропала в небесах.

Щоб сокира все рубала,
Гостроти її замало.

Певно, для сумління
Ще потрібне вміння.

З абхазької.
Переклав П. ЗАСЕНКО

Сім гранатових

Азербайджанська народна казка

Жило колись семеро братів. Змалечку вони щиро дружили, гуртом спали, гуртом пили-їли, ніколи не розлучаючись. Жоден ворог не міг їх подужати. Та де, навіть хижий звір не в змозі був протистояти їм!

Брати й на полюванні завжди гуртом. Ведмедів, вовків, левів і тигрів запросто живцем брали. Та що там казати — семеро богатирів! Двоє хапають лева за лапи, третій за хвоста, четвертий за вуха, п'ятий за голову... Словом, жодна звірина не могла їм нічого вдіяти.

Минули літа. Брати поросли, переженилися. Обсіли їх свої діти. Брати відділилися від батька, кожен збудував собі дім окремо. Стали гиркатися між собою їхні жінки та діти. Помалу й брати ходити одне до одного перестали. А вороги їхні скористалися з цього та й внадилися зводити з братами рахунки — брали їх поодинці.

Еге! Побачив старий батько, що коли й далі так піде, чвари доведуть до того, що брати ворогами розійдуться.

Зібрав він їх якось докупи та й каже:

— Діти мої, на завтра нехай кожен з вас принесе по гранатовому прутику.

Ніхто не осмілився перечити старому. Наступного дня батько зібрав принесені прутики, стулив у віник, зв'язав

Тофік АГАЄВ

Дзвінки

Зненацька
Дзвоник задзвонив.
Лунає він так строго.
Я швидко двері відчинив —
Татусь біля порога.

І знову дзвонять:
«Дзінь-дзілінь!»
Я відчиняю вмить:
Це мама — в неї дзвоник,
Мов пісенька, дзвенить.

Аж ось — так весело:
«Дзелень!»
Я не дивлюсь навкруг,
Я поспішаю до дверей —
Це йде мій вірний друг!

Переклала Є. ГОРЕВА

прутиків

посередині і простяг синам.

— Спробуйте перевірити свою силу, побачимо, хто з вас зуміє переламати цього віника.

Ламали брати, ламали, але ніхто з них так і не переламав. Тоді старий розв'язав віника та й дав кожному синові по прутику.

— Нумо, тепер ламайте. Чи вистачить у вас сили?

Кожен з братів легко хруснув прутиком. Тоді всі враз повертаються до батька та й питають:

— Батьку, то нащо було їх у віник в'язати?

— Діти мої,— мовив старий,— оці сім прутиків — це ж ви, семеро братів. Доки ви всі зв'язані між собою, як ті прутики у вінику,— житимете в достатку і будете при силі. Ніхто не зможе перемогти вас. Та тільки ви розійдетесь — ворог вдіє з вами, що захоче. Сила і щастя — в єднанні.

Звідтоді брати знову зажили в дружбі та в злагоді. Достатки і щастя знову запанували в їхніх оселях, і знову ніхто вже не міг подужати їхньої сили та братерства.

Переказав В. ДОВЖИК

Малюнок О. КОРКІЩЕНКО

Микола ТОМЕНКО

ТАМ, ЗА СИНЬОЮ ГОРОЮ

Там, за синьою горою,
Де гуляють чаклуни,
Піднімається травою
Зелен-полум'я весни...

Там маленькі лебедята
Тільки вчаться танцювать,
Там маленькі журавлята
Ледь спинаються літать.

Там з рогаток не стріляють
У беззахисних пташок,
Там з кринички напуває
Вороного пастушок...

ТАРАСИК ТЕЖ ПОПРАЦЮВАВ

Рве Маринка у торбинку
Звіробій і материнку.

Оля, Толя, Шура, Ната
Вже сніпок нарвали м'яти.

Клава, Боря і Сергій
Рвуть ромашку й деревій.

Рвуть завзято, рвуть до спеки —
Будуть ліки для аптеки...

А Тарасик на дубочку
Рве собі...
штанці й сорочку.

ЧЕРЕВИК ІШОВ ДО МОРЯ

Черевик ішов до моря,
Зупинився край води.
Чує, хвиля так говорить:
— Краще, друже, відійди!

Насуваються он хмари —
Недалеко до біди...
Страшно буть отут без пари
Край шаленої води!

Ви тримайтесь за шнурочки,
Не ідіть на глибину!
Краще грайтесь на пісочку,—
Коли стишусь,
вас гукну!..

Людмила КУДРЯВСЬКА

УВЕЧЕРІ

З ромашкового поля,
Лиш сутінки впадуть,—
Мов лосі з водопою,
Два явори бредуть.

Я радо понад ставом
Назустріч їм біжу,
Стрічаю їх ласкаво,
«Добри́вечір!»— кажу.

Вони махають віттям
І ронять білий пух.
А в полі — різноцвіття,
Медово-теплий дух.

ЯК Я ПИСАВ ПРО МАРС

Коли пішов я
В третій клас,
Підсів до столу
Якось раз
І гарний твір
Створив про Марс —
Незвідану планету.
— Овва!— аж ахнув
Третій клас.—
Нівроку, гарний
Твір про Марс,
Та краще б ти
Створив про нас
Замітку в стінгазету!

СОПІЛКА

Сопілку із гілки
Зробив мені брат.
З моєї сопілки
Я дуже був рад.

По ній, мов мережка,
Узори красиві.
Узяв обережно,
Подмухав щосили.

Вона засопіла,
А грати не стала.
Мабуть, від «сопіти»
І назву дістала.

Сопілка сопіла,
Хрипіла, дуділа,
І от... заспівала,
Заграла до діла!

Переклав з російської
О. ПАРХОМЕНКО

Малюнок В. СЕРЦОВОЇ

Леся СЕРБ

ГРОЗОВІ ЗЛИВИ

Зразу ж після обіду побігли в поле. Мишко, Марійка, Петько, Іванко і Сергійко. Найстарший між ними — Сергійко, він уже перший клас закінчив. Найменший — окатий і білявий Петько. Але Марійка, рідна сестричка Мишкова, ще менша. Їй і п'яти не виповнилося. Мишко та Іванко підуть до школи цієї осені.

Як то гарно ласувати в полі молодим горошком! Стручечки від стеблинок — р-раз пальчиками — і в рот застрибують вологі горошинки.

Раптом Петько, як закричить:

— Гляньте! Хмара! Цорна, мов сажа!

А й справді, від лісу пливла темна хмара. Ні, не одна, а багато хмар.

Сергійко відразу ж скомандував:

— Гайда додому! Бо вимокнем до рубця...

Діти не гаючись побігли. Попереду — Сергійко, а в самому хвості дріботіла Марійка. Вона все відставала й відставала. А хлопці з усіх сил намагалися випередити грозу.

Коли це знов пролунав Петьків верескливий голос:

— Марійка відстала і крицить! Крицить і реве-е!

Зупинився Сергійко. Та тільки на мить... Бо ось ударив грім, і хлопець, махнувши рукою, пустився ще швидше. А за ним усі. Ще раз блиснуло й гримнуло. Діти побачили, що хмари вже над селом.

— Мишко, ти чув?.. Твоя сестричка відстала й реве! — гукнув Іванко і зупинився.

Та Мишко чи не чув, чи страх узяв гору. Іванкові зробилося якось не по собі: невже вони покинуть малу Марійку посеред поля? «Може,— подумав Іванко,— їм стане соромно і вони хоч озирнуться?»

Але ніхто не озирнувся і не зупинився. Хлопці мчали до найближчої хати. До хати діда Прокопа.

Іванко бачив, що Марійка вже насилу переступає з ноги на ногу. І він побіг назад, до Марійки.

А незабаром гроза хльоснула їх усіма своїми батогами. Марійка безсило опустилась просто на землю. Іванко розгубився. А тоді схопив дівчинку на руки і поніс...

Коли вони дісталися до хати діда Прокопа, гроза ніби почала вщухати, хоч дощ не переставав.

У дворі під літнім навісом, де в спеку обідали, стояли Сергійко, Мишко і Петько. Біля них на лавці сидів дід Прокіп. Побачивши Іванка з Марійкою на руках, хлопці чомусь засміялися.

Іванко здивовано глянув на своїх насмішників. «Чого вам смішно?» — ніби питали його очі.

— Ех ви, герої! — обізвався дід Прокіп.— Таж Іванко справжній переможець. Він переміг страх. От! А ви смієтесь...

Ця пригода сталася з Іваном Васильовичем Лісненком у дитинстві. Він розказав її зовсім недавно, на зустрічі піонерів та жовтенят з ветеранами Великої Вітчизняної війни. Там я довідалася, що під час боїв, з 1941 до 1945 року, військовий фельдшер Іван Васильович Лісненко врятував 156 поранених. Цебто він пережив 156 грозових злив! А коли полічити й ту, про яку він згадав на зустрічі, то буде 157.

Малюнки В. ВАЩЕНКА

Тетяна ПОЛЯКОВА

У КАРПАТАХ

Вершини у сонці горять,
Пташина радіє крилата.
Рушає з застави наряд
На варту, кордон пильнувати.

При вході гранітний солдат
Зіб'є їх з військового кроку:
Щось буде очима питать
З імли сорок першого року.

Тут сутичок лютих дими
Курілись, і в битвах шалених
Вітчизну прикрили грудьми
Солдати в кашкетах зелених.

Присяги священні слова
Живуть тепер в їхній зміні.
Кордони Країни Рад
Недоторканні й нині.

Переклала з російської
Г. ПАЛАМАРЧУК

Галина МАЛИК

Казкова повість*

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ,
в якому годинникар лагодить годинник

* * *

Аля згадує про дивний спис гвардійця Недовуса. То ж і є стрілка годинника. Недовус з радістю віддає її годинникареві. В цей же час, не знайшовши своєї голови на звичному місці, перший Недорадник спускається до підземелля і вже звідти не виходить. Залишившись без командира, гвардійці втікають із замку.

* * *

Годинникар зі стрілкою повернувся на вежу. Цифри на циферблаті усміхалися йому, як давньому знайомому. І виспівували, коли він постукував по них дзвінким молоточком: дзеннь-дзеннь, дзеннь-дзеннь! На циферблаті відчинялися віконечка, і звідти нетерпляче визирали хвилини і секунди. Їм так хотілося скоріше на волю!

І ось уперше за багато років годинник почав бити. З гарними мелодійними передзвонами відбивав він дев'яту годину. Аля і Недопопелюшка слухали його і дивилися з вежі на місто. Воно лежало перед ними, як на долоні.

Раптом сюди долинув невиразний гомін. Аля побачила на площі цілу юрбу, а попереду неї Недоладька. Недопопелюшка теж його впізнала. Вона потягла Алю сходами донизу, радісно вигукуючи:

— Бачиш, Недоладько прийшов!

Недоладько дуже зрадів, що Аля жива і здорова.

— А ми збиралися визволяти тебе,— показав він на юрбу.

Аля обернулася і впізнала в гурті багатьох знайомих недоладян. Вона знову перевела погляд на Недоладька і раптом мовила:

— Стій тут, нікуди не ходи!— і зникла в замку.

Дівчинка побігла на кухню. В холодній печі Аля знайшла те, що шукала,— кілька вуглинок. Вона затисла їх у долоньці й заквапилася.

— Стань отут, Недоладьку,— хвилюючись, попросила Аля.— Зніми капелюха і повернися отак, до сонця. Добре!— Аля поставила Недоладька впритул до кам'яного муру і взяла вуглинку. Намалювала друге вухо, підправила ніс, губи, вирівняла ліву ногу. Але нічого не змінилося. Що ж вона забула? Ах, ямочку! Тремтячою рукою дівчинка торкнулася до Недоладькового підборіддя...

І сталося диво! Перед Алею стояв стрункий, гарний хлопець. У нього були щирі очі та добра, лагідна усмішка.

Аля відчула себе щасливою. Вона аж сяяла від задоволення.

Тут її хтось торкнув за руку. Аля обернулася і побачила солдата без носа. Він благально дивився на неї. Дівчинка зрозуміла його без слів і намалювала йому ніс. Він одразу перетворився на справжнього!

Ну й довелося Алі попрацювати!

Недоладяни тісно обступили її. Вони принесли ще вуглинок. Знадобилася й Алина голка, клубочок ниток і різні інструменти, які позносили недоладяни.

Сонце підбилося високенько, а Аля все ще доробляла — малювала, шила,

---

* *Закінчення. Початок у №№ 1, 2, 3, 4, 1987 р.*

закручувала, прибивала. І коли нарешті спинилася перепочити, то побачила, що на площі кипить робота. І всюди сяяли усмішки. Усмішки, яких так не вистачало в цій країні!

Тут Аля згадала про годинник. Його стрілки показували без чверті дванадцяту. Вона побігла шукати Недоладька. Він саме щось пиляв.

— Ну от,— сказала йому Аля.— Тепер я спокійно можу повертатися додому. Адже я навчилася дороблять! Ходімо швидше до годинника! У нас обмаль часу. Клич з нами всіх, хто хоче покинути цю недоладну країну!

Та Недоладько чомусь низько схилив голову.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ,

в якому Аля прощається з країною Недоладією і з друзями, яких вона там зустріла

Аля помітила, що Недоладько поводиться якось дивно.

— Чого ти?— спитала вона.

— Та... та ми вирішили не покидати Недоладію,— винувато сказав Недоладько.— Справді, ти повернешся додому, домалюєш Недорадника, і він зникне звідси назавжди. А Недороля ми примусимо працювати. Потім доробимо все, що у нас ще недороблене, і заживемо на славу. Адже це наша батьківщина! До того ж, виявляється, нам так гарно працюється в гурті! Нам не хочеться розлучатись,— додав він, обвів поглядом площу й усміхнувся. Потім знову подивився на Алю і сказав:— Але ти повинна повернутися. Тебе чекають удома. А Недопопелюшка нарешті перетвориться на принцесу. Ось,— він вийняв із-за пазухи кришталевий черевичок,— ось другий черевичок для неї.

— Але я не хочу перетворюватися на принцесу!— вигукнула Недопопелюшка і тупнула ногою.— Я залишаюся тут.

— А що ж буде з Недочеревиком?— раптом згадала Аля.

— А що може заподіяти нам карлик, коли ми разом?— усміхнувся Недоладько.— Нехай собі тягає сюди недороблені справи. Ми ж гуртом їх дороблятимем. Але, звичайно, чим менше буде недороблених справ, тим нам буде легше.

— Ну що ж,— зажурено мовила Аля.— Доведеться нам тоді розпрощатися. Я б ще залишилася, але ж негайно треба попередити Сашка. Прощавай, Недоладьку!— Аля піднялася навшпиньки і поцілувала його в щоку.— Не плач, Недопопелюшко!— втішала Аля подругу.— Я вас ніколи не забуду!

Вона глянула на годинник. Стрілки показували за одну хвилину дванадцять. Аля витягла з кишені стрічку і швиденько заплелася. Годинник почав відбивати дванадцяту.

Недо-робка,
Недо-ділка,
Недо-шилка,

Недо-милка,
Недо-питик,
Недо-їстик,
Недо-ладо-
Черевистик!—

проказала дівчинка.

І враз їй здалося, що вона впала зі стільця. Бо сиділа на підлозі в своїй кімнаті. Все було, як і раніше.

«Неначе у ракеті»,— подумала Аля. Вона підвелася з підлоги і знайшла у книжковій шафі старий альбом з недомальованим чоловічком. Аля взяла олівця і почала домальовувати йому голову.

У кімнаті було тихо. Тільки олівець шурхотів. Аля дуже старалася. Але обличчя у чоловічка вийшло точнісінько таке ж зле і неприємне, як і першого разу.

А в цей час у Недоладії Недовус і Недоборода, які все ще вартували першого Недорадника, побачили, як той швидко-швидко закрутився на одному місці, наче дзига, і... зник, наче його й не було!

Карлик Недочеревик і досі тиняється по світу і збирає в Недоладію недороблені справи. А недоладяни негайно їх доробляють.

Недороль Десятий влаштувався працювати нічним сторожем. Він цілі ночі грає сам з собою в кості.

А перший Недорадник висить у Алі над столом, пришпилений кнопками до стіни. Він злісно дивиться на Алю. Адже це через неї він так і не став королем.

Але тепер Аляніскілечки не боїться. Та ніколи їй задивлятися на нього. Адже у неї в кишеньці ще величенький список з адресами, куди вона неодмінно мусить завітати.

А до тебе вона ще не приходила?

Малюнки
М. ЄМЕЛЬЯНОВА

ГРІМ ОЗВАВСЯ НА ЗОРІ

Грім озвався
На зорі,—
То не грім,
А трактори.
Їх заждалася
Земля.
А в полях
Над тракторами
День співає
Журавлями,
Що несуть на крилах
Вéсну
В край радянський,
В край чудесний.

Михайло СТЕЛЬМАХ

ВЕСНА

Грає сонце промінцями,
Білий сніг стає струмками,
І, співаючи, струмки
Шлях знаходять до ріки.

Річка ширшою стає,
В річці сонце устає,
Біля сонця риболов
Тягне срібний свій улов.

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Первоцвіт

Сьогодні на сторінці «Первоцвіту» — лауреати премії імені О. Копиленка журналу «Барвінок» за 1985 рік гуртківці художньо-літературної студії «Провесінь» Гідинської восьмирічної школи Київської області.

«СЕСТРИЧКИ». Наталя ОМЕЛЬЧЕНКО, 7 років

У ЛІСКУ

Синички-лісовички
На гілках співали.
А горобчик прилетів,
Їх до танцю запросив.

Наталя РЯБА

«ВЕСНА». Наталя ТІПА, 7 років

ДВА ПРИЯТЕЛІ

Жили собі в лісі два приятелі Мухомор і Маслюк.

Одного разу їх запросили до себе підберезники з березового гаю.

Побули друзі в гостях та й вертаються додому. По дорозі зустріли дітей, які збирали гриби. Маслюк одразу ж заховався під деревом, засипавшись ялиновою глицею, а Мухомор лишився при дорозі.

Діти минули Мухомора, а Маслюка не помітили.

Коли вони пройшли, Маслюк виліз із своєї схованки. Мухомор пихато сказав йому:

— Мене всі знають.

— Через те й минають,— відповів Маслюк.

Відтоді Мухомор і Маслюк більше не приятелюють. Мухомор живе на галявині, а Маслюк — під ялинкою.

Віктор ДУБОВИК

«ДОПОМАГАЮ БАБУСІ». Люда САЛІВОН, 7 років

«НЕСЕ ГАЛЯ ВОДУ». Світлана ПІЛЬЩИКОВА, 10 років

«ПТАХИ ПРИЛЕТІЛИ». Наталя ОЛІЙНИК, 8 років

«ЇЖАЧКИ». Оксана ВЕКЛИЧ, 10 років

КАРТИНА

Веселий струмочок радіє тихенько
В пахучій зеленій травиці:
Там грають в цимбали
дзвіночки синенькі
Й ромашки ростуть білолиці.

Оксана КОНДРАТЕНКО

КАШТАНЧИК

Посіріле шепче листя,
Ходить осінь молода,
А малий каштан — в колисці,
Нишком звідти вигляда.
Парашутик хоче мати
І на землю полетіть.
Я б могла його зірвати,
Та поколе — заболить.

Світлана ДЗЮБА

ГНОМИК

Жив Гномик веселий
У лісі у нас.
Казки пречудові,
Мов коників, пас.
А потім казки ті
Усім дарував
І мишкам проворним
У нірки ховав.

Люда РОМАСЬ

ВЕСНА

В шибку дощ весняний стука,
В небі блискає, гримить.
Дощ — немов бешкетник-злюка,
Не вмовкає ні на мить.

Вже набрид мені дощисько!
Сонця ясного я жду.
А над садом хмари низько,
Й дуже холодно в саду.

Марина СТРІЛЬКО

ДО МУЛЬТИКІВ

На студію «Київнаукфільм» Барвінок збирався давно. Дуже хотілося дізнатися, як робляться мультиплікати. Невже й справді улюблених героїв мультфільмів створили тут, у цьому звичайнісінькому будинку, схожому на інші? Так, саме звідси прийшли до вас, діти, і троє побратимів-козаків, і найчесніший з усіх капітанів світу — капітан Врунгель, і непосидющий Петя П'яточкін, який лічив слоників, і безліч інших кумедних чоловічків та добрих звірят.

Першим, кого Барвінок зустрів на кіностудії, був наш давній знайомий художник Володимир Гончаров. Його веселі малюнки ви не раз бачили на сторінках «Барвінка». А на студії він працює режисером-мультиплікатором.

— А хто такий режисер? Як роблять мультики?— одразу ж закидав Володимира Гончарова запитаннями Барвінок.

— Стривай, Барвінку!— усміхнувся Володимир Максимович.— Зараз сам усе побачиш. Спершу героїв майбутніх стрічок створює фантазія письменника-сценариста. Потім режисер вирішує, якими будуть герої на вигляд, як рухатимуться, як говоритимуть. А художник-мультиплікатор їх малює.

— І мультиплікат готовий?

— Е, ні, це лише початок. Адже герої мультика мусять *ожити*. Має бути намальований кожен рух мультиплікаційного персонажа, кожна найменша зміна настрою героя, природи, яка його оточує, кожен подув вітерця, що колише дерева...

— Скільки ж оце малюнків треба намалювати?

— Тисячі. Ось ходімо, Барвінку, до цієї кімнати. Тут працюють над одним мультфільмом, по кадрах малюють кожну сцену мультиплікату. В ній розфарбовують картинки, кадри майбутнього фільму. А там знімають готовий мультфільм на кінострічку.

Барвінок зайшов до кожної *кімнати*, переконався, що роблять мультики люди добрі й дотепні. І праці, й хисту

докладають чимало, щоб мультиплікат вийшов гарний. Щоб з його героями діти подружилися, полюбили їх.

— А ще я дуже люблю пісні з мультфільмів. Од них так радісно,— сказав Барвінок.

— Так, Барвінку,— погодився режисер,— без гарної, веселої музики найкращий мультфільм буде нецікавий.

Тепер Барвінок знав, скільки людей роблять мультфільм: сценарист, режисер, художник, композитор, актори, які озвучують персонажів мультфільму. І ще — багато їхніх помічників.

— Володимире Максимовичу, а на малюнках, що на стінах, намальовані герої ваших мультиплікатів?

— Так, кумедний бегемотик Гіпопо, який загубив свою маму,— з мультфільму «Пригоди малого Гіпопо», а добрі снігові чоловічки — з картини «Сонечко і сніговички».

— Смішних комашок я пізнав. Вони з мого улюбленого мультика «Чотири нерозлучних таргани і цвіркунець». І «Чумацький Шлях» також люблю, хоч він і не смішний, а навіть сумний. Я коли подивився його, то зрозумів, як це важливо — допомагати людям.

— Так, цей фільм мені дуже дорогий. Текст до нього написав відомий поет Дмитро Павличко — друг вашого журналу. Головна думка фільму така: люди повинні нести одне одному добро і світло. Я намагаюся в кожній своїй картині говорити про це...

Барвінок щиро подякував Володимиру Максимовичу за цікаву мандрівку по кіностудії. І від себе, і від юних читачів. А Володимир Максимович подарував для вас, діти, ось ці розповіді у малюнках.

З Барвінком подорожувала
Леся ВОРОНІНА

Малюнки В. ГОНЧАРОВА

Барвінок

Головний редактор
В. В. Моруга

Редколегія

А. І. Давидов
М. М. Ємельянов
О. Д. Іваненко
В. І. Кава
А. Л. Качан
Л. І. Козій
(відповідальний секретар)
В. О. Момот
В. Я. Неділько
Д. В. Павличко
О. І. Пархоменко
Т. В. Полякова
Н. І. Сподаренко
Б. Й. Чалий

Художній редактор
В. М. Кущ
Технічний редактор
М. К. Акопова
Коректор
С. І. Гайдук

Макет В. Березового
На обкладинці малюнок
О. Бутенка та В. Куща

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються.
Здано до набору 24.02.87. Підписано до друку 26.03.87. Формат видання $60 \times 90^1/_8$. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарб.-відб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,31. Тираж 346500 пр. Зам. 7-47.

Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119. Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.

Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.

Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Діти! Уважно роздивіться малюнки і визначте, на яких інструментах грає Мурчик. Назви інструментів упишіть в клітинки кросворда. Ну й, звичайно ж, перевірте, чи все правильно робить Федько.

Відповіді на попереднє завдання: 1-В (лопата), 2-Д (сапка), 3-А (граблі), 4-Б і 5-Г (поливальниця).

БАРВІНОК

